

ما چرا چیست؟

آیا تعاونی‌ها باید عرضه محصولات کشاورزی را به دست بگیرند؟

تیغ دولبه

عکس: ناصر حسینی

استفاده از تجربیات یکدیگر البته اهمیت این موضوع به همین جا ختم نمی‌شود، زیرا پویایی تعاونی‌ها می‌تواند راهی برای مقابله با مهاجرت باشد، چرا که از این طریق می‌توان حداقل امکان برای افراد اشتغال‌زایی کرد. به عنوان مثال کارگر به عنوان صاحب کار شناخته و دولت به خرید مزاد محصول دست می‌زند تا پنبه اقتصاد کشاورز ضعیف نشده و زیان نبیند، به عبارتی اطمینان خاطر برای کشاورزان فراهم می‌کند. امروزه تعاون، اهرم مناسبی برای توسعه اقتصادی و اجتماعی به شمار می‌رود که می‌تواند در بهره‌وری بهینه‌تر شرایط زندگی، کار، تولیدات نقای سطح درآمد

تأثیر بسزایی بر اقتصاد داشته، زیرا تولیدکننده محصولات کشاورزی می‌داند پس از عرضه محصول به بازار چه میزان متقاضی دارد و اطمینان خاطر دارد از این که یک بازار فروش برای او فراهم است. البته در برخی از کشورهای پیشرفته رویه‌ای متفاوت دارد و دولت به خرید مزاد محصول دست می‌زند تا پنبه اقتصاد کشاورز ضعیف نشده و زیان نبیند، به عبارتی اطمینان خاطر برای کشاورزان فراهم می‌کند. امروزه تعاون، اهرم مناسبی برای توسعه اقتصادی و اجتماعی به شمار می‌رود که می‌تواند در بهره‌وری بهینه‌تر شرایط زندگی، کار، تولیدات نقای سطح درآمد

جایگاه تعاونی در اقتصاد

کشاورزی از دیرباز تاکنون جزو فعالیت‌های اقتصادی به شمار می‌رود، به گونه‌ای که کشاورزی

فاطمه صفری | ایامی تعاونی‌های کشاورزی روزنه امیدی برای روستاییان و کشاورزان بود، اما انگار چند صباحی است که این تعاونی‌ها کار کرد خود را از دست داده و قلمرو خود را در برخی از شهرها به ارگان‌های دیگری واگذار کرده‌اند. شاید برای همین است که علی‌اوسط هاشمی، مدیرعامل سازمان مرکزی تعاون روستایی کشور، به این موضوع انتقاد کرد و در جمع مدیران استانی اتحادیه‌ها با اشاره به این موضوع گفت: «قابل قبول نیست که شهرداری عرضه‌کننده مواد غذایی در سطح شهر باشد.»

البته باید در نظر داشت در کشور ما بخش‌های دولتی و خصوصی از قدرت و استحکام لازم برخوردارند، زیرا در حال حاضر ۸۴ درصد اقتصاد کشور در دست بخش دولتی، ۱۳ درصد در اختیار بخش خصوصی و ۳ درصد در خدمت بخش تعاونی است. این موضوع نشان‌دهنده آن است که تعاونی‌ها به درستی جایگاه خود را پیدا نکرده‌اند و توانایی‌شان مورد استفاده قرار نگرفته است. این در حالی است که در بسیاری از کشورهای پیشرفته و توسعه‌یافته تعاونی‌هاز جایگاه تثبیت شده‌ای برخوردارند.

اما شاید از خود پرسید وظیفه اصلی تعاونی‌ها چیست؟! شبکه تعاون روستایی در کل کشور شامل بخش دولتی و خصوصی است؛ بخش دولتی شبکه، سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران است که زیرمجموعه وزارت جهاد کشاورزی است و با توجه به اساسنامه وظیفه تشکیل، حمایت، هدایت و نظارت بر بخش غیردولتی را به عهده دارد. بخش غیردولتی شبکه شامل اتحادیه‌ها و شرکت‌های تعاون روستایی، کشاورزی و زنان است که با سرمایه روستاییان، کشاورزان و تولیدکنندگان تأسیس شده و کارکنان این مجموعه در محل درآمد واحدهای خود حقوق و مزایا دریافت کرده و هیچ گونه با مالی برای دولت ندارند.

کارکرد تعاونی

معمولاً در جای‌جای جهان تعاونی‌ها با هدف دستیابی به اقتصادی پویا از تعاونی‌ها بهره‌مند می‌شوند که این امر مسیر نمی‌شود مگر با مشورت و

نگاه مخالف

مهدی پازوکی | اگرچه بسیاری بر این باورند که واگذاری عرضه محصولات کشاورزی به تعاونی‌ها موجب پویایی در کشاورزی بنیه گرفتن تعاونی‌ها می‌شود، اما مهدی پازوکی اقتصاددان در این زمینه نظری متفاوت دارد و معتقد است: «تعاونی در کشور ما دکانی است برای سواستفاده؛ اعم از تعاونی مسکن و سایر تعاونی‌ها. با نگاهی به این موضوع درمی‌یابیم که به تعداد تعاونی‌ها هر پونده نزد قوه قضائیه نگهداری می‌شود.»

این اقتصاددان با اشاره به این که تعاونی‌ها راه را برای رانت و فساد باز می‌گذارد، در این زمینه توضیح داد: «بنابراین با توجه به این که شهرداری قیمت منابع به شهر است و در حال انجام وظیفه است، البته هم‌اکنون شهرداری به نفع مردم در حال فعالیت است، چرا باید عرضه محصولات را به دست عده‌ای دلال بدهند؟!»

پازوکی در این زمینه ادامه داد: «تعاونی

دکانی است در کشور ما که نه تنها توزیع درآمد را عادلانه نکردند بلکه به نا عادلانه بودن آن نیز دامن زدند. به عنوان مثال، در اواخر دهه ۶۰ مطالعات کارشناسی نشان می‌دهد که ۵۰ درصد از کسانی که از طریق تعاونی‌ها در شهر تهران خانه مسکونی به دست آورده‌اند، منزل دیگری نیز داشته‌اند و به عبارتی یعنی کسانی که دروغ گفته‌اند و از طریق رانت صاحبخانه شدند.»

این اقتصاددان با اشاره به این که تعاونی‌ها باید به نفع مردم باشند نه این که باری بر دوششان باشند، در این زمینه توضیح داد: «رود تعاونی‌ها به عرضه کالاهای کشاورزی را می‌توان فاجعه دانست؛ چرا که تعاونی‌ها معمولاً کالاها را گران‌قیمت‌تر به فروش می‌رسانند که از این منقله می‌توان نتیجه گرفت که اقتصاد دولتی شکست خورده است. اکنون کسانی که جزو طبقه متوسط قرار دارند، به میوه و تره‌بار شهرداری می‌روند و قیمت آن حداقل ۳۰ درصد زیر قیمت بازار است. در حالی که تعاونی‌ها محلات در تهران قیمت بالاتری از بخش خصوصی را دارد.»

پازوکی ضمن اشاره به این که هم‌اکنون میادین میوه و تره‌بار به دست بخش‌های

تجربه خوبی از تعاونی‌ها نداریم

خصوصی است، ورود تعاونی‌ها را تا کارآمد دانست و بیان کرد: «ثوری نشان داده کسی که نفع شخصی نداشته باشد، برای خود دکان‌سازی می‌کند، به همین جهت ورود تعاونی‌ها به مکانیزم توزیع خطرناک به نظر می‌رسد که این امر از اقتصاد دولتی خطرناک‌تر است و در صورت تحلی فردی نیازمند پروسه طولانی برای برکناری است. تعاونی در شرایط کنونی به هیچ وجه امیدبخش نیست، زیرا میدان‌های میوه و تره‌بار شهرداری هم در حال حاضر دست بخش خصوصی هستند. سابقه تعاونی‌ها در اقتصاد ایران مثبت نیست، زیرا نه تنها توزیع درآمد را عادلانه نکرده‌اند، بلکه تا عادلانه کرده‌اند.»

این اقتصاددان در خاتمه اضافه کرد: «اگر تعاونی در ابتدا فروشنده‌هایی را مانند جامبو تأسیس کند که در جهت کاهش قیمت برای مصرف‌کننده باشد، می‌تواند مفید باشد، اما در غیر این صورت نمی‌تواند مفید واقع شود، زیرا راه را برای رانت و فساد بازمی‌گذارد که بارها این اتفاق افتاده است که به صورت بسزایوفروش شده‌اند به نام تعاونی و به کام خودشان.»

نگاه کارشناس

نیاز به مطالعه بی‌طرفانه داریم

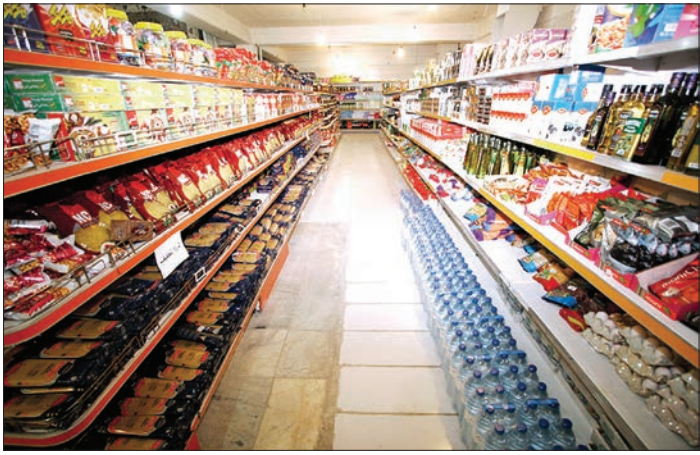

ابوالقاسم عربیون، اقتصاددان | بسیاری از صاحب‌نظران بر این باورند که تعاونی‌ها کارکرد اصلی خود را به دست فراموشی سپرده و دیگر سازمان‌ها در جایگاه آن ایفای نقشی می‌کنند. این موضوع تا جایی ادامه پیدا کرده که شهرداری به عرضه محصولات کشاورزی دست زده است. شاید برای همین است که مدیرعامل سازمان مرکزی تعاون روستایی کشور، علی‌اوسط هاشمی از این موضوع انتقاد کرده است. اما ابوالقاسم عربیون، اقتصاددان در این زمینه نظری متفاوت دارد و بر این باور است: «باید یاد در نظر داشت که ما نیازمند تعداد تعدادی یک کشور اروپایی با بیشترین تعداد تعاونی‌های دارویی است که می‌تواند داروهای به کمترین قیمت در اختیار مردم بلژیک قرار دهد. همچنین، تعاونی‌های بلژیکی نیازهای اجتماعی مردم مانند خدمات مسکن، انجمن‌های نگهداری و حفاظتی در سال‌های اخیر بر آورده کرده‌اند البته باید در نظر داشت که در انجمن اقتصاد مرکزی، تعاونی‌ها نمایندگان هم در جناح اتحادیه‌های تجاری و هم جناح کارفرمایان دارند؛ سازمان بین‌بخشی FEBECOOP عضو از CEC است که به جناح کارکنان کمک می‌کند، در صورتی که کارفرمای معرفی می‌شوند. این در حالی است که بخش تعاون دارویی از طریق کمیسیون‌های معادل بخش خود مشاوره می‌شوند. در یک سطح منطقه‌ای، تعاونی‌ها همچنین در سازمان‌های مشاوره نیز جای دارند. به عنوان مثال می‌توان به انجمن اجتماعی Walloon اشاره کرد. این سازمان سه‌جانبه مشاوره (کارفرما، اتحادیه تجارت و اقتصاد اجتماعی)، نظرات خود را در مورد سیاست‌های منطقه‌ای مربوط به اقتصاد اجتماعی

پیشینه

۹۳ سال قدمت

تعاونی‌ها یسا تعاونی روستایی از آن دست واژه‌هایی است که در واگوی تاریخچه فعالیت‌شان در ایران به سنال ۱۳۰۳ می‌رسیم؛ برهه‌ای که مواردی در قانون تجارت به این مسأله پرداخته بودند، اما فعالیت رسمی و ثبت و تشکیل آنها به ۱۱ سال بعد از آن برمی‌گردد؛ دوره‌ای که داودآباد گرمسار نخستین شرکت تعاونی روستایی را به خود دید؛ نخستین شرکت تعاونی روستایی که توسط دولت اقدام به فعالیت کرد، اما ۶ سال بعد سه شرکت تعاونی روستایی به وجود آمدند که ۱۰۵۰ کشاورز در آن عضویت داشتند و به همین منظور برنامه‌هایی در دستور کار قرار گرفتند تا اعضا و مردم عامه با مفهوم قوانین تعاونی آشنا شوند، در همین راستا بود که توزیع برخی فرآورده‌های کارخانجات دولتی نیز به تعاونی‌ها سپرده شد، اما شروع جنگ جهانی برنامه‌هایی از این دست را تحت تأثیر قرار داد، البته قانون اصلاحات ارضی نیز اثری بر تعاونی‌ها برجای گذاشت، به طوری که با اجرایی شدن قانون اصلاحات ارضی، کشاورزانی که زمین دریافت می‌کردند، قبل از آن باید به عضویت شرکت تعاونی روستایی درمی‌آمدند، رویه‌ای

تجربه دیگران

نگاهی به شکل گیری تعاونی در سایر کشورها

بلژیک: تاریخ ایجاد تعاونی در بلژیک به سال ۱۸۴۸ برمی‌گردد. در این سال بلژیک برای تشکیل تعاونی در تلاش بود، اما سال ۱۸۷۳ تعاونی‌ها را به قانون شرکت‌های تجاری اضافه کردند. این کشور نزدیک به یک قرن بعد یعنی در سال ۱۹۵۵، انجمن تعاونی‌های ملی NCC را به منظور شناسایی تعاونی‌ها از طریق معیارهای متعدد تشکیل داد. NCC امکان تشخیص مشخصه‌های تعاونی و حفظ اصول تعاون را فراهم می‌کرد. البته باید در نظر داشت، اما این انجمن به منزله یک بدنه از وزارت امور اقتصادی است که با تأیید آن، به سازمان‌های شناخته شده که تعداد آنها بیش از ۶۰۰ مورد است، اجازه بهره‌برداری از اهداف خود را که بیشتر اهداف ملی است، اعطا می‌کند. در دهه ۸۰، تعاونی‌ها به خاطر انتطاف پذیری قانون تعاون در مقایسه با شرکت‌های دیگر به صورت چشمگیری رشد کردند، اما توزیع دارو، امور کشاورزی و مالی را در دست تشکیل بود. البته تعاونی‌های کشاورزی، همانند تعاونی‌های فرانسوی، فعالیت‌های جدیدی را شروع کردند، از جمله استفاده مشترک سرانجام، بلژیک یک کشور اروپایی با بیشترین تعداد تعاونی‌های دارویی است که می‌تواند داروهای به کمترین قیمت در اختیار مردم بلژیک قرار دهد. همچنین، تعاونی‌های بلژیکی نیازهای اجتماعی مردم مانند خدمات مسکن، انجمن‌های نگهداری و حفاظتی در سال‌های اخیر بر آورده کرده‌اند البته باید در نظر داشت که در انجمن اقتصاد مرکزی، تعاونی‌ها نمایندگان هم در جناح اتحادیه‌های تجاری و هم جناح کارفرمایان دارند؛ سازمان بین‌بخشی FEBECOOP عضو از CEC است که به جناح کارکنان کمک می‌کند، در صورتی که کارفرمای معرفی می‌شوند. این در حالی است که بخش تعاون دارویی از طریق کمیسیون‌های معادل بخش خود مشاوره می‌شوند. در یک سطح منطقه‌ای، تعاونی‌ها همچنین در سازمان‌های مشاوره نیز جای دارند. به عنوان مثال می‌توان به انجمن اجتماعی Walloon اشاره کرد. این سازمان سه‌جانبه مشاوره (کارفرما، اتحادیه تجارت و اقتصاد اجتماعی)، نظرات خود را در مورد سیاست‌های منطقه‌ای مربوط به اقتصاد اجتماعی مطرح می‌کند. همچنین در یک سطح منطقه‌ای، تعاونی‌های کشاورزی به صورت غیرمستقیم توسط انجمن‌های اجتماعی و اقتصادی معرفی می‌شوند، اما از کالاهای مورد (از جناح کارفرمایان)، تعاونی‌ها در مشاوره‌های اقتصادی مطرح می‌شوند، اما در خود مذاکرات اجتماعی مستقیم‌جایی ندارند.

ان از جا که مشکلات در جامعه انگلستان رو به فرونی بود که موجب فشار بر مردم به ویژه اقشار کم درآمد شده بود، مشکلاتی که توزیع کالاهای مورد نیاز جامعه نیز به چشم می‌خورد. به همین جهت رفع این مشکلات با الهام از نظرات و طرح‌های «آبرتن» و «پولیام کینگ» (۱۸۴۴) موجب تشکیل «تعاونی مصرف فرچدیل» شد.

علل پیدایش تعاونی‌های اعتبار در آلمان: آلمان نیز در برهه‌ای از زمان رواج نزول خواری با بهره‌های گران در شهرها و روستاها، موجب وابستگی شدید مردم گردیدگان به وام‌دهندگان یا ورشکستگی وام‌گیرندگان در اثر افزایش بدهی وام شد. همین امر موجب پیدایش تعاونی‌های اعتبار در جهت تأمین نیازهای اعتباری اعضا با بهره‌های اندک (در حد کارمزد) شد.

علل پیدایش تعاونی‌های تولید در فرانسه: فرانسه از دیگر کشورهای در حال صنعتی شدن بود که به توجه به سختی شرایط زندگی و معیشتی باعث به وجود آمدن تعاونی‌های تولید و تفکر جدیدی برای واحدهای صنعتی خود کارفرما توسط «شارل فوریه» و خصوصاً «لوئی بلان» و «فیلیپ بوشه» به وجود آمد. این امر موجب پیدایش و اشاعه این تفکر در میان کارگران و مواجهه آنان با مشکل نیاز به امکانات و وسایل، سرمایه، عدم تجربیات مدیریتی و سازماندهی تعاونی‌ها شد. تولید به صورت تدریجی از طریق «تجسیر شکل و تحول ماهیت کارگاهها و کارخانه‌های کوچک غیر تعاونی» براساس برنامه‌های از پیش تنظیم شده و داوطلبانه توسط صاحبان این واحدها (مانند تعاونی جواهرسازان با تشویق بوشه) که به عنوان مثال از بیرون نظریات فوریه، بلان و بوشه بودند، تشکیل شدند. به همین دلیل تعاونی‌های تولید به سهولت تعاونی‌های مصرف و اعتبار، تشکیل و گسترش نیافتند.

منابع دیگر

روزنامه «شهرود» برای دستیابی راحت‌تر و سریع‌تر مخاطبان و علاقه‌مندان به مطالعه درباره این که آیا تعاونی‌ها باید عرضه محصولات کشاورزی را به دست بگیرند؟ اقدام به تهیه منابع دیگر در رابطه با این موضوع کرده است. به همین جهت اگر علاقه‌مندو مایل هستید مطالب بیشتری در این زمینه بخوانید، می‌توانید به آدرس‌هایی که در زیر آمده است، مراجعه کنید.

خبرگزاری‌ها

http://www.ilna.ir/%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D8%A7%D9%82%D8%AA%D8%B5%D8%A7%D8%AF%DB%8C-4/581523

خبرگزاری‌ها

http://www.irna.ir/fa/News/2000217324